هۆکارەکانی پەنابەری و ڕووکردنە تاراوگە... ؟ هەورامان علی تۆفیق (بەشی دووەم)

فاکتەرە ڕامیاریەکان

هەموو یەکێك لەئێمە بەچاوی خۆیی سەرجەم ڕووداو گۆڕانکاریەکانی ناوچەیی و دەوروبەروو ناوخۆیی و وڵاتی دیووە و دەتوانرێ لە ڕوانگەی ئەم ڕووداوانەوە پێوانەیەکی ڕاستەقینە بۆ سەرجەم هۆکارو فاکتەرەکانی ئەم کۆڕەو کۆچ ڕەوانە بەدیاربخەین. کەواتە بارە سیاسی و ئاڵۆزیەکانی تێکڕای ناوچە، هۆکاری سەرکی بوون لە نائارامی و سەرگەردانی و ئاوارەبوون لەنێو خودی ولاتەکەی خۆشماندا.. لەم برگەیەدا زۆر دوور ناکەوینەوە و کورتەیەك لە شەڕو شەڕەنگێزی ڕژێمەکانی کە فەرمانڕەوایەتی عێراقیان کردووە دەکەم لە فەرمانڕەوایەتی مەلەکی و پاشان جمهوری لە شێوەی عەبدلکەریم قاسم و عبدالرحمن و عبدالسلام و بەعسیەکان و سەدامی دوایەمینیان، کەجۆرەها نەهامەتی و مەینەتی یان بەسەر کورد و کەسایەتی کورد دا هێناوە.. لەماڵ سوتاندن و کاول کردن و کوشتن و تۆقاندن و کیمیاباران و ئەنفال و زیندان و زیندەبەچاڵ کردن و چەندین و چەندین کاری تری نابەجێ و نامرۆڤانە کە پێنووس لە ئاستیاندا ووشك دەبێ و لە نووسین دەکەوێ. گەنجی کورد هەمیشە لەبیروفکری ئەوەدابووە چۆن بژی و چۆن ژیانی خۆیی لە ئاسۆدەیی و ئازادی دا ببینێ و ئایندەیەکی هەبێت، بەڵام سادەترین مافی ژیانیان پێ ڕەوانەبینی وە و لێشیان قەدەغەکردووە لەلایەکی ترەوە گەنجی کورد منداڵی کورد پاشەڕۆژو ئایندەی ڕوون و دیار نەبووە گەنجێك لە ڕۆژگارێك دا ڕەوانەی سەربازی دەکرا و ڕۆژی گەڕانەوەی دیار نەبوو، بەڵام لەوڵاتانی تری دوونیا دوای چەند ساڵێك یان چەند مانگێك دەگەڕانەوەو لە هەندێ ووڵات بە کارکردن دەتوانی نەچی بۆسەربازی و ژیانی ئاسای خۆت بەئەنجام بگەیێنی.. بەڵام گەنجی کورد ڕۆژی گەڕانەوەی نادیارو زۆر لەوانە بێ سەرو شوێن لە سەربازگاو شەڕە دۆڕاوەکانی ڕژێم دا وون بوون.. کەواتە لەو کاتەدا ئەمانە هۆکارێکی گرنگ و پاڵپێوەنەربوون بۆ ئەوەی لاوان ڕوو لەئاوارەبوون بکەن. کەواتە نائارامی ژیان و گەورەترین هۆکاربووە لە سەقامگیربوونی ڕەوتی کۆمەڵگای کوردەواری.. دوابەدوای کاول بوون و ڕاگوێزانی چەندین دێ و شەریکی گەورەیی چەندین ساڵەی شۆڕشی ئەیلول و پاشان شەڕی ئێران ـعێراق کەماوەی هەشت ساڵی خایاند و تێکڕایی گەلی عێراقی زەرەروو زیانی پێ گەیشت و کوردیش بەشێوەیەکی تایبەتی چونکە دووبارە ڕووبەڕووبوونەوەی کورد لەسەر یەکەمیان ئەو شەڕەی کورد و ڕژێمی بەعسی بوو پاشان شەڕی گەورەیی هەردوو دەوڵەت ئێران عێراق و تێوەگلانی کورد لەم گێژاوەدا کە دووچار زەرەرمەند بوو بەهۆی ئەم شەڕانەشەوە زۆر گرفت بۆ کورد و شۆڕشەکەی دروست بوو، دوایی تەواو بوونی ئەم شەڕە و هێندە گەلی عێراق نەحەواەیەوە و ئەوە گەلی کورد هەرگیز حەوانەوەی پێ ڕەوانەبینراوە بۆیە شەڕی کوێت و داگیرکردنی و پاشان شەڕی زیاتر لە 30 دەوڵەتی گەورەی جیهانی بەرامبەر عێراق و تێك شکانی هێزە سەربازیە عێراقیەکان و دەرکردنی لە کوێت، ئەوەبوو دوابەدوای ئەو گۆڕانکاریانە و لەبەهاری ساڵی 1991 ڕاپەڕین سەرانسەری کوردستانی گرتەوەو لە ژێردەستی ڕژێمی بەعسی پاك کرایەوە، ئەم گۆڕانکاریانە ڕوخسارێکی تریان دایە کورد و تێڕوانین و سەیرکردنی گۆڕا ڕەنگە لەهەندێ لاوە باشتربوو بەڵام لەلایەکی ترەوە بەدروست بوونی ئەم دەرگایی ئازادی یە، دەرگای پەنابەری و کۆچ و دوورکەوتنەوە دەستی پێ کرد بەڵام ئەوەشمان لەیاد نەچێ دوایی یەك مانگ لە ئازادی دیسان تێکڕای کورد بە هەڵوێستێکی مەردانەوە سەرجەم کوردستان چۆڵ کرا چونکە ئەو ڕژمە بۆگەنەی عێراق دیسان کارتی سەوزی لە وڵاتانی زل هێزەوە وەرگرت و هێرشی کردەوە سەرکورد و ئەم جارە کورد یەك هەڵوێست دەستی دایە کۆڕەوێکی گەورەی چوار ملیۆنی و بەرەو سنورەکانی ئێران و تورکیا بەڕێکەوتن، دوای گەڕانەوەی دۆخەکان بۆ شێوازی خۆیی و دیسان دروست بوونەوەی ڕاپەڕینی دووەم لە کوردستان

لەدەستی چەپەڵی ڕژێم ئازادبوو.. پاشان هەڵبژاردن و دروست بوونی پەڕلەمان و حکومەتی هەرێم ئەویش ڕۆشنابییەکی تربوو کە کورد هەستی دەکرد لەسایەی دا دەژی و ئەمەش دیسان ئەوەندەی نەخایاند شەڕی ناوخۆ هەڵگیرسا و براکوژی لە لایەن بۆ ئەو لایەن سەری هەڵدا ئەم پارت و ئەو پارت هێزی خۆیی تاقیدەکردەوە، ئەمەش هۆکارێکی گەورەو گرنگ بوو بۆ ئاوارەبوون چونکە دەرگای ژیان و ئاسودەیی و پێکەوە ژیان و هەڵسان و گەڕان و دەربڕینی بیروڕا ی داخست و وولاتی کردە دووبەشەوە و دوودەسەلات و دوو یاساو خەڵکی کورد لە وولاتەکەی خۆییدا ئاوارەبوو کەواتە ئەگەر من لەولاتی خۆمدا ئاوارەبم چ جیاوازی هەیە ئەگەر لەولاتێکی تر ئاوارەبم ئەگەر نەتوانم بچمەوە شارەکەی خۆم کەواتەوە لێرە هیچ جیاوازیەك لەو ئاوارەبوونانەدا نابینم ڕاستە وولات لە شارێکەوە بۆشارێکی تر وەك یەك وایە بەڵام ئەگەر بتوانم هاتوو چۆبکەم ئەگەر نا ئەوە ئاوارەبوونە چونکە کارێکە داسەپاوە... لەڕوی سیاسیەوە لەو ماوەی ئاڵۆزیە دا باری دەروونی لاوان و ڕاوەستانی هیواو ئاواتەکان نامۆبوون و وون بوونێکی یەکجار شێواو بەرۆکی گەنجی کوردی گرتبوو کاتێك شەڕبوو یان کاتێك نەشەڕ نەئاشتی بوو ڕەنگە مرۆڤ نەتوانێ هەست بەو ئێشوو ئازانەبکات ئەگەر خۆیی لەو دۆخانەدا نەژیابێت و زۆربەشمان تێیدا ژیاوین و لەوانەش زیاتر ناخۆشیمان دیووە و ئێستا برینەکانمان دەکولێنەوە و یادی ئەو ڕۆژگارە سەخت و تاڵ و ناخۆشانەمان دێنەوە یاد کە ڕەنگە ئێستا کەسێك بۆیی باسکردینایە بڕوامان پێنەدەبوو، بەڵام ئەو گەنجانەی لەو زەمەندەدا لاوبوون بەهیواوە بوون ڕۆژگارێك بێت وەك هەرلاوێك ژیانی لاوی خۆیان بەسەربەرن بەڵام بەداخەوە لاویەتی ئەوان بووە قوربانی شەڕو بازگانانی شەڕو ئەوانەی کە بوونە هۆی ئەو دۆخە ناهەمووارە بۆ گەلی کورد. دوای کۆتای هاتنی شەڕی ناوخۆو بەسەر چوونی زەمەنی شەری سارد کە زۆر لەسەر کورد و کەسایەتی کورد کەوت، کەڕەنگە بڵێن ئەوانەی ئاوارەبوون و تاراوگەیان بە دوونیای ئارام و ئاسوودەی ژیانیان هەڵبژارد و هیواو ئاواتەکانیان لەسەر بنیاد نا ئەوانەڕاکردوون و خۆیان لە مەینەتی و ناخۆشیەکانی وڵات و کەس و کارو هاوەڵانیان دورخستۆتەوە، لێرەدا دەڵێم هەموو کەسێك مافی خۆیەتی ژیانی خۆیی بەویستو خواستی خۆی دیاری بکات و ئەگەر ئەوشێنەی من تێدا دەژیم ڕۆژگارێك ژیان تێدا مەحاڵەو بەپێچەوانەی خواستەکانی منەوە دەسوڕێ ئەوە بەمافێکی ڕەوای دەزانم کە ئەو شوێنە هەڵبژێرم کە بتوانم تێدا بژیم ئەمەش ئەوە ناگەیەنێ کە ئەوانەی لە دەرەوەی وڵات دەژین وڵاتی خۆیان ناوێ یان دڵیان پێی ناسووتێ بەڵکو دەتوانم بڵێم لە زۆر کات دا هەن ئەوانەی کە چەندین ساڵە لەوڵاتەوە دوورن بەڵام لە زۆر لەوانەی کە لە وڵات دا دەژین دڵسۆز ترە و زیاتر دڵی بەکورد کوردستان دەسوتێ کەواتە ناتوانی دووری وڵات بکەینە پێوەرێك بۆ دڵسۆزی و خۆشەویستی چوونکە تا چەند دووربی خۆشەویستی زیاترە.. کەواتە بەشێوەیەکی گشتی لەسەر ئەوە کۆکین کە باری سیاسی کوردستان بەشێوەیەکی گشتی هۆکارێك بوو لەو هۆکارانەی کە کاری کردە سەر لاوان و تەنانەت ئەوانەی کە لاو نەبوون خاوەن ماڵ و منداڵیش بوون و ڕوویان لە هەندەران کرد و ئەم ژیانەیان بۆ خۆیان و ماڵ و منداڵیان هەڵبژارد بەڵام ئەمە ئەوەش ناگەیێنێ کە هەندەران و تاراوگە بەهەشتەوە هەموو هیواو ئاوات و خواستەکانی مرۆڤی تێدایە ئەم بەشە لە بابەتەکانی داهاتوو لێوەیان دەدوێن... تا بەشی سێهەم